

staltning, og også har regnet med, at tvangsbestemmelser i den øvrige lovgivning efter omstændighederne måtte kunne bringes i anvendelse over for visse andre kategorier af åndssvage.

Udvalget har været enig om, at det ville være af betydelig værdi, om åndssvage Lovgivningen kunne udformes således, at særlige tvangsbestemmelser blev undgået, idet forsorgen derved i højere grad, end det nu er tilfældet, kom til at fremtræde som det, den i realiteten er, et tilbud om hjælp til den, der har behov for sådan hjælp.

Imidlertid har udvalget måttet føle sig noget usikkert stillet over for spørgsmålet om at opgive enhver form for særlige tvangsregler, allerede fordi man ikke på forhånd kan vurdere virkningen af den af udvalget foreslåede effektivisering og udbygning af forsorgen, der skulle være det nye systems baggrund.

Under hensyn til den usikkerhed, der gør sig gældende, har udvalget foreslået, at der indtil videre, uden at frivillighedstanken derved betragtes som opgivet, bør opretholdes visse tvangskriterier i åndssvage Loven. Et af udvalgets medlemmer har dog ment, at loven overhovedet ikke bør indeholde tvangsregler.

Ved udformningen af tvangskriterierne har udvalget lagt vægt på, at tvangsbestemmelser for åndssvage på linje med sindssygelovens regler bør have et positivt og behandlingsmæssigt sigte, og at tvang over for åndssvage derfor kun bør kunne iværksættes, når det kan påvises, at den åndssvages tilstand og forhold indebærer, at undladelse af forsyng vil medføre væsentlig ulempe for pågældende selv. Den omstændighed, at den åndssvage er til ulempe for sine omgivelser eller for samfundet i sin helhed, vil herefter i sig selv ikke kunne begrunde tvangsansvendelse.

Selv om åndssvaghed som sådan er „uhelbredelig“, jfr. betænkningens kapitel 5. A., er en psykiatrisk og pædagogisk-psykologisk behandling ofte indiceret, og en sådan behandling vil kunne have til følge, at patientens tilstand og forhold ikke længere medfører væsentlig ulempe for ham selv. Man har om disse tilfælde anvendt den populære betegnelse „social helbredelse“, og inden for den gruppe af tilfælde, hvor sådan helbredelsesmulighed foreligger, vil der efter omstændighederne kunne være grundlag for tvangsansvendelse. Man vil ikke kunne udelukke, at forsyngens muligheder for ad psykiatrisk-pædagogisk vej at hjælpe den åndssvage vil forbedres yderligere i fremtiden, således at det nævnte ulempekriterium i endnu højere grad vil kunne få karakter af et behandlingskriterium.

Som tilfælde, der vil falde ind under ulempe-

kriteriet, nævnes iøvrigt: nærliggende fare for, at den åndssvage vil komme ud i kriminel levevis, nærliggende fare for, at han vil blive erhvervs- og subsistensløs, nærliggende fare for, at han vil blive udsat for vanrøgt, udnyttelse og forførelse, samt tilfælde, hvor pågældende er farlig for sig selv.

Den hidtidige regel om tilbageholdelse af en patient med henblik på sterilisation er efter forslaget ophævet, men der vil dog formentlig stadig i særlige tilfælde være grundlag for at betinge en udskrivning af en forudgående sterilisation, idet en sterilisation i disse tilfælde kan være den behandling, som må betragtes som påkrævet for, at det kan siges, at det ikke vil blive til væsentlig ulempe for patienten selv at blive udskrevet. Der tænkes her på tilfælde, hvor patientens forhold indikerer, at der er en til vished grænsende sandsynlighed for, at han efter udskrivning vil sætte børn i verden, og at dette, ikke mindst fordi børnene ofte vil være intelligensdefekte, vil bevirke, at patienten ikke kan klare sig uden forsyngens hjælp.

Ulempekriteriet vil endvidere omfatte åndssvage, der er farlige for sig selv, medens åndssvage, der er farlige for andre, omfattes af det andet af udvalget foreslåede tvangskriterium „farlig for retssikkerheden“.

I denne forbindelse bemærkes, at den hidtidige regel om, at anklagemyndighedens forudgående samtykke til udskrivning af en åndssvage, der er under forsyng som vilkår for tiltalefraval, jfr. retsplejelovens § 723, er foreslået ophævet, således at åndssvageforfyng i så henseende ligestilles med sindssygefyng.

Om de formelle garantier mod uberettiget frihedsberøvelse bemærkes, at det er foreslået, at det på linje med ordningen under sindssygefyng bliver en betingelse for en tvangsendlæggelse under åndssvageforfyng, at der foreligger erklæring fra en læge, der ikke er ansat ved åndssvageforfyng.

Endvidere er det foreslået, at der oprettes et af forfyng uafhængigt ankenævn — jfr. foran under II — og at nævnets afgørelser, der som hidtil skal kunne indbringes til retslig prøvelse for de ordinære domstole, skal ledsages af begrundelse.

Endelig foreslås det, at der for åndssvage, der indlægges eller tilbageholdes mod deres vilje, skal beskikkes en tilsynsværge, og at andre åndssvage under forsyng på begæring kan få beskikket sådan værge.

2. Sterilisation.

Da justitsministeriet under 28. marts 1958 har besluttet at nedsætte en sterilisationskommission,